

Із звернення Джона Вайдмена до відвідувачів виставки:

Влаштуваючи цю виставку, я хотів би поділитись з вами своїми уявленнями про форму. Форма — один із шляхів до однакового сприйняття і розуміння світу...

Отже, я запрошую вас до подорожі світом форми. Хай добре почуття гумору супроводжує вас у ній.

СПОГАДИ ПРО МАЙБУТНЄ РАНКОВЕ ВІДЛУННЯ МІСЯЧНОГО ТАНЦЮ

Вайдмен приїхав до Славутича. Разом із персональною виставкою. Вайдмен не міг не прийхати, коли вже доля привела його в Україну. Всі мандрівні шляхи Україною проходять крізь Славутич. Так повелось наприкінці тисячоліття.

Так от Вайдмен. Джон Вайдмен. Один із двох тисяч скульпторів і художників, включених до реєстру Національного музею американського мистецтва в Вашингтоні. Один з тих небагатьох, хто входить до одного-однісінького відсотка скульпторів США, які заробляють на прожиток тільки своєю професією. "Сьогодні скульпторам важко у вас, важко і в нас. Мене ніхто не примушував бути художником. Це — мій вибір", — каже Вайдмен.

Як стають скульптором у "них"? Простежимо... Уроки анатомії та анатоміювання у медшколі Гарвардського університету. Мистецькі студії у коледжі й університеті Маємі в Оксфорді. Диплом живописця і доля скульптора. Премії та почесні відзнаки на престижних виставках... А ще? Його роботи закуплено музеями і культурними центрами Північної Америки, Центральної та Східної Європи. Почесні замовлення для оздоблення будівель інститутів, корпорацій, лікарень, церков... Його скульптури встановлено на Андриївському узвозі і в центрі Славутича. Перелічимо персональні Вайдменові вернісажі останніх двох-трьох років. Нашва в штаті Нью-Гемпшир, США. Гомель, Білорусь. Дві виставки в Полтаві, дві — в Чернігові. Київ, Одеса. Центральний будинок

Спілки художників, Москва...

Де наступні виставки? У Штатах, Чехії, Литві? Ловімо митця для розмови, доки не гайнув світами.

— *Джоне, ви подарували Славутичу своїх чудових дельфінів — роботу "Відлуння наступного ранку". Мабуть, вибір був не випадковим?*

— Власне, вибір здійснила дружина Надя. У мистецтві мають право на існування вільний натуралізм і вільний формалізм. Якщо робота поєднує два напрями — класичний і сучасний, — її розуміє кожен. На мій погляд, "Відлуння" відповідає ідеї Славутича. Особисто для мене ця робота, як і всі інші, абстрактна. Усе ґрунтується на життєвому досвіді. Дельфіни прийшли до мене у мarmorі закономірно. Колись за давніх-давен я займався вивченням мови дельфінів. Та дельфіни, здається, більше вивчили нас, людей, ніж ми їх. Ці істоти мене навчили багато чого... Місце всього живого на цій планеті. Людина в її ставленні до навколишнього середовища. Ці проблеми мені хотілось порушити у мarmorі.

— *У вашому зверненні до відвідувачів виставки, де задекларовано ставлення до форми, ви обрали чи не найскладніший спосіб контакту з глядачем. Осмислюючи форму, скульптор Вайдмен майже нічого не нав'язує іншим. Скульптор позначає лише якусь відправну точку своєї творчої уяви. Але це ж і небезпечно.*

— Небезпечно, коли людям доводиться тлумачити, що почувати, як діяти. А те, що роблю я, — це свобода духу, радість вільної душі скульптора. Пла-

стичний матеріал служить мені засобом пересування, це — щось рухоме. А форма — рухома частина матеріалу. Форма змушує матеріал рухатись. Це є водночас рушієм думки — як абстрактної, так і реалістичної. Зрештою, форма оживляє ма-

теріал і оживляє думку. Моє завдання — збалансувати творчість з технологією обробітку матеріалу.

Бурхливе море Вайдменових форм. Я дошукувався в ньому якогось таємничого знаку, який би запоміг мені, мов потерпілицю з розбитого човна, дістатись рятівного берега. Але я не був таким прудким у солоних хвилях, як Вайдменіві дельфіни. Раптом у "Мандрівному божестві" мені впау у око отвір, схожий на замкову щілину. Згодом подібні отвори виникли в інших скульптурах...

— *"Замкові щілини" ніби примирюють контраст прямих і кривих ліній, — зауважив Вайд-*

ТАНЦЮ

мен. — Вони присутні у формі і нічого не висловлюють. Глядач завжди вносить певну реальність в умовну форму.

— *Джоне, ви пропонуєте в мандрівці світом форми зберігати почуття гумору...*

— Так. Часом мій гумор — на поверхні, іноді ж прихований. Мені хочеться, аби всі розуміли: світ — мінливий. Річ може бути серйозною, з одного боку, і смішною — з іншого. Вміння повернути драматичну ситуацію з користю для себе — це і є гумористичним сприйняттям світу.

Коли я приїхав на тривале проживання до Чернігова, у мене не було майстерні. Я нудьгував, не міг знайти себе. Але в якийсь час я сказав собі: "Годі! Не приймай усе серйозно". Знайшов кілька випадкових дротиків і зробив скульптуру, яку назвав "Символічні лінії". А перші глядачі побачили в ній корівку. Що ж, корівка так корівка. Я усміхнувся і відчув впевненість на новому місці. Слово "гумор" в англійській має ще й інше значення: "добродушність". Сприймаймо ж усе з гумором і доброродушністю!

Тронічний погляд спонукав появу Вайдменової серії "Люди в час сну". №15. "Що сниться їй". №16. "Що сниться йому". Автор наводить діалог закоханих. Вона: "Минулої ночі в моєму сні ти говорив мені дивні речі". Він: "Як дивно ти поводишся в моєму сні минулої ночі". Інший персонажі — інший діалог (№33 і №34). "Минулої ночі уві сні я спала в лісі. Я хотіла, аби ти мені зателефонував". — "Я телефонував тобі минулої ночі, але ти спала в лісі"...

— Робота над серією облич в

час сну — безперервний процес, який для мене, сподіваюсь, ніколи не закінчиться. Сні у моїй інтерпретації не завжди серйозні. У розмові двох закоханих присутній гумор. Хоча відвідувачі виставки в Москві стверджували, що в їхньому діалозі є й ліричне начало. Я хочу більше дізнатись про людей. А дізнаюсь лише тоді, коли буду створювати сні далі.

Випадок, який розповіла Надія Вайдмен. Московські скульптори зачудовано дивились на "Місячний танець". "Яким чином опрацьовано метал?" — допитували вони. Джон перевернув скульптуру і показав, як "склеєно" сталеві листи. Виявилось усе досить простим. Але як дійти до такої простоти?"

— Через симпозиуми скульпторів. Мені не раз доводилось ділитись досвідом з обробки каменю і металу, з техніки безпеки на симпозиумах в Чехії, Литві, Україні, Латвії, США, Ірландії. На зміну різцю, зубилу впевнено ідуть вогнемет, зварювання, інші новітні технології. Часом для однієї скульптури мені доводиться придумувати до сорока спеціальних пристроїв.

— *Коли не таємниця, якими вітрами занесло американця Вайдмена в Україну?*

— Чорнобильськими... Ми з Надею познайомились на волзькому пароплаві, де вона опинилась у гурті учасників ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС. Я тоді не записав її адреси і вимушений був скористатись посередництвом одного мого приятеля. А згодом завітав до Чернігова сам, аби переконатись, чи тій адресатці пишу листи...

Україна дуже схожа на штат Нью-Гемпшир, де я живу. А українські художники — то цілий світ, з яким хочеться спілкуватись. Мені подобаються тутешні люди. Починаю працювати з українськими дітьми. Усі діти вільні. І я сподіваюсь, що вони назавжди збережуть свою свободу...

... Вайдменів світ неохоче випускав зі своїх теплих обіймів. Славутицькі вулички, мов кришталевий ковзаняр, заколисували в місячному танці. Сяйво місяця білим дельфіном терлось об щок. Нараз я підійшов до вуличного таксофона і зняв трубку. У трубці затято мовчало. Ну, чому слухавки всіх міст світу з обірваними дротами?.. Спробую зателефонувати із лісу.

Віктор КАПУСТА

- Скульптурні твори:
1. Відлуння наступного ранку. 1992 р. Український мarmor
  2. Ведмідь-віолончеліст. Приватна колекція Мстислава Ростроповича. Бронза
  3. Трилогія розлучення. Стоуї. Вермонт. США. 1994 р. Сплав сталі, нерж. сталь, латунь. Висота 3 м
  4. Дві долі. 1990 р. Сплав міді та нікелю
  5. Мандріане божество. 1993 р. Глина, шамот
  6. Заступник моря, землі і сонця. 1993 р. Глина, шамот. Макет
  - 7-8. Люди в час сну. №15. "Що сниться їй". 1992 р. Бронза
  - Люди в час сну. №16. "Що сниться йому". 1992 р. Бронза
  9. Люди в час сну. №33. "Я телефонував тобі минулої ночі..." 1993 р. Бронза
  10. Кришталевий ковзаняр. 1993 р. Нерж. сталь
- На останній стор. обкладинки:
* Місячний танець. Славутич. 1994 р. Нерж. сталь

Ваш ведмедик посідає почесне місце у моїй колекції. Я, звичайно, волів би оплатити Вашу працю. Але, коли дізнався, що Ви мені ведмедика даруєте, я був вражений цим, я не забуду цього ніколи...

Мстислав Ростропович (3 листа скульпторові Джону Вайдмену)

